

بررسی آسیب‌های آموزش از راه دور بر یادگیری دانشجویان زبان آلمانی

فاطمه خداکرمی *

(نویسنده مسئول)

استادیار گروه زبان و ادبیات آلمانی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

Email: mkhodakt@yahoo.com

چکیده

با همه‌گیری کرونا در سراسر دنیا تمامی فعالیت‌های آموزش تعطیل شدند و تنها گزینه ادامه فعالیت مراکز آموزشی «آموزش از راه دور» بود. در این پژوهش تلاش شده کیفیت و تأثیر آموزش مجازی بر یادگیری دانشجویان ورودی جدید زبان آلمانی که شروع تحصیل آنها در دانشگاه هم-زمان با تغییر سیستم آموزش حضوری به شکل مجازی بوده است، در سه مهارت زبانی خواندن، نوشتن، صحبت کردن مورد ارزیابی قرار گیرد و سطح علمی دروس پایه تعداد ۵۵ نفر از دانشجویان در چهار بخش خواندن، زبان گفتاری، زبان نوشتاری و دستور در آزمون‌های پایانی نیمسال اول ۱۴۰۱-۱۴۰۰ در دو سطح کمی و کیفی بررسی و همچنین دیدگاه آنها درباره آموزش از راه دور مورد ارزیابی قرار گیرد. نتایج حاصل از این ارزیابی حاکی از تفاوت قابل توجه در قبولی دانشجویان است؛ هیچ کدام از دانشجویان جامعه آماری این تحقیق بر خلاف سنوات گذشته در مواد امتحانی دروس پیش‌دانشگاهی و ترم یک رد نشدند، این در حالی است که براساس ارزیابی فقط ۱۲٪ از دانشجویان ورودی جدید به زبان آلمانی آشنایی داشتند و ۸۰٪ از دانشجویان تجربه آموزش از راه دور نداشتند و سطح آگاهی آنها از اطلاعات فناوری پایین بوده است، ضمناً در این بررسی مزایا و معایب مختلف یادگیری از راه دور و راه‌حل‌های آموزشی برای رفع مشکلات ناخواسته به‌واسطه ضعف‌ها و نقصان‌های آموزش از راه دور ارائه گردید.

اطلاعات مقاله

تاریخ ارسال: ۱۴۰۰/۱۲/۱۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۳/۲۱

تاریخ انتشار: پاییز ۱۴۰۱

نوع مقاله: علمی پژوهشی

کلید واژگان:

همه‌گیری کرونا، آموزش از راه دور، مهارت زبانی، آسیب‌های آموزش مجازی، دانشجویان زبان آلمانی.

شناسه دیجیتال DOI: 10.22059/JFLR.2022.340212.942

خداکرمی، فاطمه. (۱۴۰۱). بررسی آسیب‌های آموزش از راه دور بر یادگیری دانشجویان زبان آلمانی. *پژوهش‌های زبان‌شناختی در زبان‌های خارجی*, ۱۲ (۳)، ۲۷۱-۲۵۷.

Khodkarami, F. (2022). Investigating the Disadvantageous Effect of Distance Learning on German Language Students' Learning. *Journal of Foreign Language Research*, 12 (3), 257-271.

Investigating the Disadvantageous Effect of Distance Learning on German Language Students' Learning

Fatemeh Khodkarami *

Assistant professor, Department of Germany, Islamic Azad University Central Tehran Branch, Tehran, Iran.

Email: mkhodakt@yahoo.com

ABSTRACT

With the Corona pandemic all over the world, all educational activities were shut down and the only option was to continue the educational activities through distance learning. In this study, an attempt was made to evaluate the effect and the quality of virtual education on the learning of new-coming German language students, who started their studies at the university at the outset of the virtual education system, regarding three language skills: reading, writing, and speaking. In this study, the proficiency level of 55 students in the four sections of reading, spoken language, written language and grammar in the final exams of the first semester of 1401-1400 at both quantitative and qualitative levels, as well as their views on distance education were evaluated.

The results of this evaluation show a considerable difference in students' success in final exam: none of the students in this study, unlike previous years, failed the pre-university and first-semester exams, while according to the assessment, only 12% of the students were fluent in German and 80% of the students had no distance learning experience. Also, their knowledge level of information technology was low. In addition, in this study, various advantages and disadvantages of distance learning together with suggestions to solve the unwanted problems caused by the weaknesses and disadvantages of distance education were presented.

ARTICLE INFO

Article history:

Received: 08 March, 2022

Accepted: 16 May, 2022

Available online:

Autumn 2022

Keywords:

"Corona pandemic",
"distance learning",
"learning disabilities",
"virtual education",
"German language".

DOI: 10.22059/JFLR.2022.340212.942

Khodkarami, F. (2022). Investigating the Disadvantageous Effect of Distance Learning on German Language Students' Learning. *Journal of Foreign Language Research*, 12 (3), 257-271.

۱. مقدمه

همزمان با آغاز همه‌گیری ویروس کرونا، فعالیت‌های حضوری تمامی مراکز آموزشی به حالت تعلیق درآمدند. ادامه تعطیلی مراکز آموزشی به یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های جهانی تبدیل شد و می‌بایست برای این مشکل جهانی چاره‌ای اندیشیده شود، لذا صاحبان امر درصدد آماده ساختن بستر مناسب آموزش در شرایط غیرحضوری شدند. تنها راه حل برای این همه‌گیری جهانی، یادگیری برخط و «آموزش از راه دور» (Fernunterricht Schule während der) (Corna -Pandemie) بود. (فیکرمن / ادل اشتاین ۲۰۲۰).

گذر از یادگیری سنتی حضوری و ورود به آموزش از راه دور در دوران کرونا تجربه کاملاً متفاوتی بود که مسلماً استادان و دانشجویان را با چالش‌های جدید و غیرقابل پیش‌بینی مواجه کرد. صرف‌نظر از چالش‌های اساسی در زیر ساخت‌های فناوری آموزش مجازی و تغییر ساختار کنش‌گری نهاد آموزش مبتنی بر ساختار هم‌کنشی به ساختار یک‌سویه آموزش سیستم مجازی، فقدان مهارت‌های آموزش مجازی چه در طراحی و اجرا، انتقال مفاهیم، میزان یادگیری دانشجویان، ارتقا انگیزه و تمرین و فعالیت کلاسی از اصلی‌ترین دغدغه‌های استادان بود. علاوه بر موارد ذکر شده ماهیت تدریس برخی از دروس دانشگاهی به گونه‌ای است که آموزش آن از طریق آموزش در بستر الکترونیکی چالش‌برانگیز می‌باشد.

هرچند در سالهای اخیر آموزش الکترونیکی (e-Learning / electronic Learning) و آموزش از راه دور به عنوان رقبای آموزش سنتی مطرح هستند و به لحاظ انتقال محتوا یا به عبارتی انتقال دانش با کمک ابزارهای الکترونیکی بدون نیاز به مکان خاص و امکان دسترسی، تکرار، بازبینی و بازخوانی محتوای آموزش بدون محدودیت توصیه می‌شوند (حقانی ۱۳۸۳)، اما بستر سیستم آموزش مجازی در ایران به علت مهیا نبودن زیرساخت‌ها و امکاناتی که لازمه آموزش الکترونیکی است و همچنین متداول نبودن آن در سیستم آموزشی دانشگاهها به لحاظ ماهیت درسی و بالطبع به خاطر نداشتن آموزش و تبحر کافی قابل مقایسه با بسیاری از کشورهایی که در این زمینه سرمایه‌گذاری کرده و دانش آن را دارند، نمی‌باشد، به این دلیل آموزش مجازی در ایران مشکلات و چالش‌های خاص خود را دارد. به اعتقاد مور و لاک (۲۰۰۲) دوره‌های مجازی که در دوران بحران کرونا تحت عنوان «آموزش اضطراری از راه دور» ارائه می‌شود، ارائه‌کنندگان را به لحاظ ساختاری با چالش‌های جدیدی روبرو می‌کند (چکندی ۱۳۹۹). از آنجائی که صرف نظر از شکل ارائه تدریس، کیفیت تدریس نیز در فرآیند یادگیری از اهمیت خاصی برخوردار است (ووس و پتر ۲۰۲۰)، تغییر بنیادی در ساختار آموزشی برای تمامی عوامل آموزشی به‌خصوص برای استادان زبان خارجی چالش‌زا و دغدغه برانگیز بوده است. هشتاد درصد از دانشجویان پذیرفته‌شده رشته مترجمی زبان و ادبیات آلمانی آشنایی با زبان آلمانی ندارند و بدون داشتن دانش زبانی درصدد تحصیل رشته زبان آلمانی هستند و از

آنجایی که ماهیت تحصیل در این رشته‌ها، فراگیری صرف زبان محاوره‌ای زبان آلمانی که هدف اصلی مؤسسات آموزش زبان است، نمی‌باشد و دانشجویان از ترم دوم در کنار کسب مهارت‌های زبانی ملزم به گذراندن دروس تخصصی رشته‌های خود هستند، از این رو طبق سرفصل مصوبه وزارت علوم برای رشته‌های مذکور دروسی در پیش‌دانشگاهی و ترم اول در نظر گرفته شده است که آن دسته از دانشجویانی که هیچ آگاهی نسبت به مقدمات اصلی زبان آلمانی (نوشتاری و گفتاری) ندارند، به زبان آلمانی به گونه‌ای مسلط شوند که بتوانند از درک دروس تخصصی خود در ترم‌های آتی برآیند.

از جمله دروس ارائه‌شده در پیش‌دانشگاهی درس خواندن (۴ واحد)، گفت‌وشنود (۴ واحد) و دستور زبان آلمانی (۱۰ واحد) است.

با شیوع همه‌گیری بیماری کرونا ساختار آموزش و بالطبع یادگیری دانشجویان دستخوش تغییرات اساسی شد؛ به‌عنوان مثال در گروه آماری این تحقیق استنادی که هم اکنون مسئولیت تدریس دروس تخصصی زبان و ادبیات آلمانی را برعهده دارند، به‌طورعیدیده شاهد ضعف و نقصان دانشجویان در امرخواندن، درک‌مطلب، زبان گفتاری و زبان نوشتاری می‌باشند که دروس دستورپایه، خواندن، کارگاه زبان و مهارت گفتاری آنها به‌صورت مجازی برگزار شده است، هرچند که بعضاً دانشجویان آموزش حضوری سنوات قبل هم در ترم‌های بالا با ضعف دانش زبانی روبرو بودند، اما این مشکل

در شرایط فعلی بارزتر و درصد دانشجویان ضعیف‌تر به-مراتب بیشتر از استاندارد آموزشی است، لذا برای بررسی آسیب‌های آموزشی آموزش از راه دور، مشکلات آموزشی تعدادی از دانشجویان ورودی دوران کرونا که آموزش آنها از بدو ورود به‌صورت مجازی بوده است در نیمسال اول ۱۴۰۰ با مصاحبه و نمونه‌گیری از سطح فراگیری آنها در دروس متفاوت مورد بررسی، تجزیه و تحلیل قرارگرفت و میزان آشنایی دانشجویان با زبان آلمانی و فناوری و همچنین رضایت‌مندی آنها از آموزش مجازی و یادگیری از این طریق، ارزیابی‌گردید.

در این پژوهش ضمن بررسی پرسش‌های ذیل، دربخش پیشنهادها، براساس یافته‌های آموزشی برای ارتقا کیفیت تدریس در بستر الکترونیکی راهکارهایی ارائه شده است.

۱- استادان زبان آلمانی در طراحی و ارائه دروسی که ماهیت هم‌کنشی شدید میان استاد و دانشجو دارند در کلاس‌های مجازی با چه چالش‌هایی روبرو هستند؟

۲- تفاوت ساختار تعاملی کلاس‌های مجازی با کلاس‌های سنتی تا چه میزان بر فراگیری دانشجویان تأثیرگذار است؟

۳- مزایا و معایب آموزش از راه دور در مقایسه با کلاس‌های حضوری از دیدگاه دانشجویان چیست؟

۲. پیشینه تحقیق

در دنیای کنونی نقش فناوری بسیار بارز و شگفت‌انگیز است. رایانه به‌دلیل دقت و سرعت و توانایی در ذخیره‌سازی

اطلاعات و سهل و آسان کردن دسترسی به پیشرفته‌ترین علوم، از ضروری‌ترین ابزار در حوزه پژوهش قلمداد می‌شود. درخصوص کاربرد این فناوری در علوم آموزشی به‌طور خاص و روند آموزش الکترونیکی در رشته‌های دانشگاهی در سالهای اخیر تحقیقات و مطالعات گسترده‌ای صورت پذیرفته است. فراهانی (۱۳۸۸) در مقاله فناوری اطلاعات و رابطه آن با عملکرد تحصیلی و آینده شغلی دانشجویان به پژوهش و تحقیقی که در سال ۲۰۰۳ ایکن و همکارانش در مورد استفاده از اینترنت در بین دانشجویان و دانش‌آموختگان مقطع لیسانس در دو دانشگاه آمریکا به عمل آمده اشاره می‌کند، براساس این پژوهش بیشترین استفاده دانشجویان از اینترنت برای ارسال نامه‌های الکترونیک، دریافت فایل‌های صوتی (موسیقی) و تصویری و دریافت نرم‌افزارهای آموزشی بود که در جهت تکمیل و تعمیق آموزش سنتی صورت گرفته و آمار پژوهش‌های انجام شده درخصوص میزان آگاهی دانشجویان به اطلاعات فناوری حاکی از آن است که سطح آگاهی اکثر دانشجویان (۶۰٪) به اطلاعات فناوری ضعیف است.

تعلیق کلاس‌های حضوری و معرفی ناگهانی آموزش از راه دور به لحاظ ایجاد فرصت‌ها و امکانات برابر با سیستم آموزش سنتی مشکل‌ساز بود، هرچند در سالهای اخیر آموزش و یادگیری برخط در محیط مبتنی بر سیستم وب و الکترونیکی رو به افزایش است و در مراکز آموزش الکترونیکی دانشگاهی از جمله واحد مجازی دانشگاه آزاد اسلامی رشته‌هایی به صورت مجازی برگزار می‌شوند و تحقیقات انجام شده از این

مراکز حاکی از رضایت‌مندی دانشجویان این مراکز آموزشی به سیستم مجازی می‌باشد (دسترسی سهل و آسان به فضای آموزشی در هر مکانی) اما دانشجویان مراکز آموزش الکترونیکی دانشگاه‌های سراسری شهر تهران نگرش مثبتی به دوره‌های آموزش مجازی ندارند (جهانیان، اعتبار ۱۳۹۱) و بر اساس همه‌پرسی انجام شده از ۹۵ استاد مشخص شد که نگرش مثبت استادان به یادگیری الکترونیکی، فقط به عنوان ابزار کمک آموزشی می‌باشد (سید نقوی ۱۳۸۶).

در دو سال اخیر درخصوص تأثیر آموزش مجازی بر ساختار آموزش حضوری مطالعات و تحقیقاتی صورت گرفته و مقاله‌های متعددی در بررسی میزان یادگیری دانش‌آموزان و دانشجویان و همچنین در مورد چالش‌های معلمان و استادان در امر آموزش به چاپ رسیده است. از آنجایی که آموزش از راه دور تنها گزینه برای فعالیت مجدد مراکز آموزشی بود و این ساختار جدید آموزشی به‌طور غیرمنتظره‌ای مطرح شد نه تنها باعث ایجاد استرس برای دانش‌آموزان و دانشجویان گردید، بلکه برای دست‌اندرکاران نظام آموزشی، معلمان و مدرسان، که می‌بایست در زمان بسیار کمی خود را با شرایط آموزشی جدید تطبیق دهند نیز استرس‌زا و چالش‌برانگیز بود (کاروته و همکاران ۲۰۲۱)، زیرا در فرصت بسیار کم و بعضاً با کمبود اطلاعات فناوری می‌بایستی ابزار کمک آموزشی برای موفقیت هرچه بیشتر در امر آموزش و یادگیری با توجه به ماهیت نوع درس برای تدریس طراحی می‌شد. نتایج ارزیابی‌های انجام شده در خصوص تأثیر روان‌شناختی همه‌گیری کوید ۱۹ بر روی دانشجویان دندانپزشکی عربستان

سعودی بیانگر این امر است که اجرای طولانی مدت سیستم آموزش برخط می تواند عملکرد تحصیلی را بسیار تحت تأثیر قرار دهد و تأثیرات منفی بر سلامت روان دانشجویان بگذارد (محمد قراری و همکاران ۱۳۹۹).

۳. روش تحقیق

تحقیق حاضر به صورت توصیفی-تحلیلی و بر اساس گردآوری اطلاعات انجام شده است. در این تحقیق به منظور بررسی چالش های یادگیری دانشجویان زبان آلمانی که شروع تحصیل آنها در دانشگاه همزمان با تغییر سیستم آموزش حضوری به شکل مجازی بوده است، سطح علمی دروس پایه تعداد ۵۵ نفر از دانشجویان در چهار بخش خواندن، زبان گفتاری، زبان نوشتاری و دستور در آزمون های پایانی نیمسال اول ۱۴۰۱-۱۴۰۰ در دو سطح کمی و کیفی مورد ارزیابی قرار گرفت.

ماهیت اصلی این دروس به خصوص دروس مهارت گفتاری و دستور تعامل و هم کنشی بین استاد و دانشجو می باشد. از آنجائی که ماهیت کلاس های فوق تلفیقی از معلم محور و متعلم محور است و لازمه فراگیری دروس خواندن (کارگاه خواندن) و گفت و شنود (کارگاه مهارت های گفتاری) تعامل یاددهنده و یادگیرنده و همچنین فعالیت پررنگ یادگیرندگان با یکدیگر می باشد (کار گروهی)، متأسفانه این بُعد آموزشی در تدریس از راه دور بسیار کم رنگ و یا بسیار جزئی است. برقراری ارتباط صوتی و گفت و گوی همزمان از ابزارهای

ضروری برگزاری کلاس های گفت و شنود، کارگاه مهارت گفتاری و خواندن هستند و یادگیری مکالمه و تمرین تلفظ مستلزم مشارکت دانشجویان است و عملاً این بخش از آموزش به علت فعال نشدن میکروفون اکثر دانشجویان، قطعی های مکرر صدا و یا قطعی سیستم به خاطر سرعت کم اینترنت ناکارآمد بوده و فرصت تمرین و تکرار دانشجویان در کمترین میزان می باشد و این چالش در ترم های بالاتر در درک و خواندن متون تخصصی نه تنها برای دانشجویان مشکل ساز شده، بلکه آموزش مدرسان را نیز تحت الشعاع قرار داده است.

هرچند بررسی میزان تلاش استادان برای تطبیق پذیری با سیستم جدید آموزشی و استفاده بهینه از سیستم مجازی در تفهیم مطالب درسی و رفع چالش های موجود برای دانشجویانی که هیچ گونه دانشی به مقدمات زبان آلمانی نداشته اند و همچنین تعیین میزان اثرگذاری تلاش استادان در فراگیری زبان آلمانی در جای خود از اهمیت خاصی برخوردار است، اما نیاز است کیفیت و تأثیر آموزش مجازی بر میزان فراگیری دانشجویان نیز مورد نقد و بررسی قرار گیرد که تاکنون تحقیق و پژوهشی در خصوص آسیب های آموزشی آموزش از راه دور رشته کارشناسی زبان آلمانی که دروس ارائه شده در ترم های اول و دوم بیشتر ماهیت تمرین محور دارند و فعالیت دانشجویان چه به صورت فردی و چه گروهی برای کسب مهارت های مقدماتی زبان خارجی بسیار ضروری می باشد، صورت پذیرفته است.

در جامعه آماری این پژوهش (۴۰ دانشجوی زن و ۱۵ دانشجوی مرد با میانگین سنی ۳۰ سال) شرکت داشتند و برگه‌های امتحانی پایان‌ترم آنها معیار سنجش توانایی آنها در دروس دستور زبان آلمانی، زبان نوشتاری و ساختار جمله (دروس تخصصی ترم دوم و سوم) بود. از این تعداد ۷ دانشجو به زبان آلمانی آشنایی داشتند و سایر دانشجویان آشنایی با این زبان نداشتند و ۸۰٪ از دانشجویان تجربه یادگیری از راه دور نداشتند و بالطبع در کار با این نوع آموزش فاقد مهارت و تسلط کافی بودند.

۴. مزایا و معایب آموزش از راه دور

آموزش از راه دور در سطح کلان به‌طور غیرمنتظره‌ای بعد از شعار «مراکز آموزشی تعطیل است اما آموزش تعطیل نیست» مطرح شد و باید در مدت‌زمان کوتاهی بستر مناسب آموزش غیرحضوری مهیا می‌شد. فراهم کردن مقدمات یادگیری به عبارتی «آموزش برای همه» از وظایف مراکز آموزشی است. این مراکز موظف به مهیا ساختن امکانات آموزشی هستند و رسیدن به اهداف تحصیلی، حق مسلم یادگیرنده است (والیمن ۲۰۱۲). آموزش برخط یکی از دستاوردهای مهم دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی در دوران کرونا است چرا که به کمک این مدل آموزشی، آموزش در دانشگاه‌ها و مدارس متوقف نشد، اما در ساختار جدید آموزشی اکثر مدرسان، معلمان و دانش‌آموزان و دانشجویانی که تجربه آموزش در فضای مجازی را نداشتند و در این زمینه از دانش کافی نیز برخوردار نبودند، برای تطبیق با شرایط جدید شدیداً تحت

فشار بودند (کاروته و همکاران ۲۰۲۱). تحقیقات انجام شده در سال ۲۰۲۰ در خصوص آموزش از راه دور دانش‌آموزان مدارس استان بادن و وست فالن آلمان حاکی از آن است که یادگیری از راه دور استرس‌زا بوده و باعث سردرگمی و تنش آنها شده است (اونگر و همکاران ۲۰۲۰).

ارزیابی‌های انجام شده در خصوص مزایا و معایب آموزش از راه دور این دانش‌آموزان حاکی از آن است که ۴۴ دانش‌آموز نداشتن استرس برای رسیدن به مدرسه را از مزایای آموزش از راه دور می‌دانند و معتقدند در خانه احساس آرامش بیشتری دارند و می‌توانند بهتر تمرکز کنند (هرچند که

برای دانشجویان شاغل هم انعطاف‌پذیری ساعات کلاس درس با کار فردی از مزایای آموزش غیرحضوری است)، این در حالی است که طبق نظر ۵۴ دانش‌آموز دیگر، آموزش از راه دور هیچ مزیتی نسبت به آموزش حضوری معمولی ندارد و از وضعیت نامناسب ارتباط در اینگونه آموزش انتقاد می‌کنند. بررسی‌های اولیه در خصوص معایب آموزش مجازی در مدارس این دو استان نه تنها حاکی از آسیب‌های آموزشی ناشی از یادگیری از راه دور و افت تحصیلی است بلکه به این موضوع اشاره دارد که دانش‌آموزان کمتر از دروس کلاس‌های حضوری برای کار مدرسه فعالیت و تلاش می‌کنند (اونگر و همکاران ۲۰۲۰). توماسیک در مقاله خود تحت عنوان بررسی دستاوردهای آموزش از راه دور در مقایسه با آموزش حضوری در مدارس ابتدایی و متوسطه سوئیس به کاهش سطح یادگیری دانش‌آموزان دبستانی در مقایسه با کلاس‌های حضوری می‌پردازد (توماسیک و

همکاران ۲۰۲۰). توجه به افت تحصیلی دانش‌آموزان و دانشجویان، خستگی و فرسودگی معلمان و مدرسان، ضعف ارزشیابی و کاهش کیفیت آموزش از دغدغه‌های آموزش از راه دور است (انورحاجی زاده و همکاران ۱۴۰۰).

علی‌رغم موارد فوق برقراری بُعد هم‌کنشی ابزار ضروری آموزش در یادگیری برخی دروس دانشگاهی به‌خصوص زبان است و فقدان آن می‌تواند چالشی بزرگ برای دانشجویان باشد. به نظر بعضی از مدرسان، عدم وجود ارتباط چشمی، ارتباطات غیرکلامی، لحظات خنده و سایر روابط اجتماعی، کلاس‌های مجازی به مکان‌هایی بدون احساس، بی‌روح و کسل‌کننده تبدیل شده‌اند (چهنکدی ۱۳۹۹). در کلاس‌های

حضور ارتباط بصری زنده بین معلم و متعلم بسیار پررنگ است. مدرس در هر لحظه بر تمامی کلاس اشراف دارد و همه دانشجویان مخاطب او هستند، این درحالی است که در کلاس‌های مجازی به‌علت عدم ارتباط تصویری، حضور ذهن و توجه دانشجویان به درس برای مدرسان ملموس نیست. در کلاس‌های حضوری مدرس مستقیماً مطالب درسی را ارائه و محتوای آنها را توضیح می‌دهد و همه دانشجویان مخاطب او هستند. مدیریت کلاس، نظارت مستقیم بر عملکرد آموزشی یادگیرنده و استفاده از روش‌های آموزشی مناسب با ماهیت درس، لازمه تدریس خوب و انتقال محتوای درسی است. در تدریس مجازی صرفاً شنیداری، استاد هیچ‌گونه نظارتی بر حضور بالفعل دانشجو ندارد و حتی دانشجویانی که به ظاهر در کلاس حضور دارند، هم‌زمان یا سرکار هستند

یا در مکان‌های دیگر و بدون توجه به محتوای درس، فقط در کلاس حضور یافته‌اند. آزمون‌های انجام شده در آموزش مجازی نیز به‌علت نداشتن نظارت مستقیم بر عملکرد دانشجویان، از اعتبار آزمون واقعی برخوردار نیستند.

در آموزش مجازی، عناصر یاددهی و یادگیری از طریق صدا، ویدئو کنفرانس، گفت و گو و ابزارهای تخته منتقل می‌شوند و برای یادگیرنده باید این امکان مهیا گردد که به‌طور هم‌زمان در پرسش و پاسخ‌ها و حل تمرین‌ها شرکت کند و چنانچه در تولید محتوای آموزش مجازی استانداردهای آموزشی رعایت نشود، آموزش اثربخشی لازم را نخواهد داشت (باقری، ۱۳۹۹).

در دروسی که ماهیت نوشتاری و تمرینی دارند، به‌علت عدم امکان شبیه‌سازی فضای آموزشی متناسب با محتوای درسی (میرانی سرگزی و همکاران ۱۳۹۹)، ارائه تمرینات یادگیری از نظر کیفی و کمی تحت تأثیر مشکلات ساختاری آموزش مجازی قرار می‌گیرند، استادان به‌منظور کنترل کارهای کلاسی دانشجویان از فضاهای دیگر مانند پست الکترونیک، واتس آپ و یا گوگل میت استفاده می‌کنند که این امر علی‌رغم وقت‌گیر بودن، وظایف استادان را دو چندان کرده است و دانشجویان تصور می‌کنند که استادان در خارج از ساعت آموزش نیز باید پاسخگوی مشکلات و سؤالات آموزشی آنها باشند، امری که در کلاس‌های حضوری به ساعات مشخص شده از قبل خلاصه می‌شد.

از دیگر مسائل جانبی که تأثیرگذار بر فرآیند آموزش از راه دور است وضعیت اجتماعی- اقتصادی خانواده هاست. آن دسته از خانواده‌هایی که در وضعیت اجتماعی-اقتصادی پایین‌تری هستند، (علاوه بر هزینه تهیه اینترنت پرسرعت)، بالطبع فرزندان‌شان با مشکلات آموزشی بیشتری مواجه هستند، از جمله نداشتن فضای مناسب برای حضور در کلاس‌های مجازی (صداهاى حاشیه‌ای از جمله صدای تلویزیون، حرف زدن دیگر اعضای خانواده، غذا خوردن سایر اعضای خانواده موقع ارتباط صوتی) و عدم دسترسی به حداقل تجهیزات سیستم مجازی.

به اعتقاد باول و تعدادی از پژوهشگرها (۲۰۲۰) کاهش شدید تعاملات اجتماعی با همکلاسی‌ها و معلمان یکی دیگر از پیامدهای شدید قطع آموزش حضوری است، زیرا فقدان ارتباطات اجتماعی منجر به انزوای اجتماعی و گاهی اوقات احساس تنهایی می‌شود (کاروته و همکاران ۲۰۲۱) و همین انزوای اجتماعی می‌تواند یکی از بزرگترین چالش‌های آموزش از راه دور باشد.

۵. بررسی نتایج

با توجه به سرفصل مصوبه وزارت علوم برای دانشجویان زبان و ادبیات آلمانی در پیش‌دانشگاهی و ترم اول برای کسب مهارت‌های چهارگانه زبان (گوش دادن، صحبت کردن، خواندن و نوشتن) و تمرین و تعمیق آنها در یک سیستم دو سطحی از سطح مقدماتی تا سطح متوسطه، مطابق با سطح آگاهی و دانش دانشجویان دروسی ارائه می‌شود. طبق این سرفصل

آموزشی هدف از ارائه درس خواندن پیش‌دانشگاهی، یادگیری الفبای زبان آلمانی و خواندن متون ساده با هدف تمرین صحیح تلفظ، رعایت تأکید و آهنگ واژگان و جملات می‌باشد. هدف درس گفت‌وشنود و کارگاه مهارت گفتاری، ایجاد و تعمیق مهارت‌های شنیدن و صحبت کردن است که در کنار سایر دروس اصلی به دانشجویان آموزش داده می‌شود. دانشجویان از طریق خواندن و گوش کردن مهارت‌های گفتاری و نوشتاری را کسب می‌کنند و مهارت‌های کسب شده (Rezeptive Handlung) در کلاس‌های گفت‌و شنود، کارگاه مهارت گفتاری و زبان نوشتاری به مهارت‌های تولیدی (Produktive Handlung) تبدیل می‌شود (هید ۱۹۹۱). در درس دستور پیش‌دانشگاهی و دستور (پایه) ترم یک، دانشجویان با حرف تعریف، ضمائر، صرف افعال اصلی در زمان‌های حال و گذشته و انواع و ظرفیت افعال، حروف اضافه، صرف صفت و انواع جمله آشنا می‌شوند. ماهیت تفهیم مطالب درسی گرامر، توضیحی- تحلیلی است و توضیح صریح دستور زبان، باعث یادگیری راحت‌تر زبان خارجی می‌شود (محمدحسین حدادی و نداصدری ۲۰۲۰). بر اساس روش‌های آموزش گرامر، بعضاً قواعد دستوری تلفیقی از روش قیاسی و استقرایی (Deduktiv und induktiv) است. در روش قیاسی که روشی معلم‌محور است قواعد دستوری در ابتدا به‌طور کامل توضیح داده می‌شود و برای درک بهتر قواعد دستوری مثال‌هایی کاملاً انتزاعی (abstrakt) ارائه می‌شود. در روش استقرایی قواعد جدید دستوری به روشی غیرانتزاعی (konkret) در قالب یک متن

کاربردی آموزش داده می‌شود و زبان‌آموزان خود قادر به درک قواعد جدید دستوری می‌شوند (اشتورس ۲۰۰۹). کلاس‌های زبان مستلزم تعامل (دائمی) بین معلم و متعلم از یک سو و متعلم با متعلم از سوی دیگر است (حقانی ۱۳۸۳)، بنابراین ترجیحاً برای تشویق و ترغیب زبان‌آموزان به فراگیری و توانایی هرچه بیشتر زبان و ایجاد انگیزه در بحث و گفت و گو و اظهار نظر و تشریح مساعی از روش استقرایی استفاده می‌شود و فعالیت‌های آموزشی هدایت شده و غیرمستقیم خارج از کلاس زبان‌آموز نیز به‌طور مدام تحت کنترل معلم می‌باشد (حقانی ۱۳۸۳). در کلاس‌های دستور پیش‌دانشگاهی، قواعد دستوری در اوایل ترم به روش معلم‌محور/قیاسی ارائه می‌شود؛ و به مرور زمان و با فراگیری اصول اولیه زبان، قواعد دستوری در قالب متن‌های کاربردی به روش قیاسی و استقرایی به دانشجویان ارائه می‌شود. در کلاس‌های مجازی دستور زبان آلمانی، مطالب و محتوای دستوری به‌خاطر سختی نگارش با قلم تخته، در قالب پوشه‌های پی‌دی‌اف شده ارائه و آموزش داده می‌شوند (هرچند داشتن قلم نوری تا حدی این مشکل را مرتفع می‌کند، اما دسترسی به آن برای همه امکان‌پذیر نیست). بعضاً دانشجویانی که در کلاس‌های حضوری رفع اشکال آخر ترم شرکت می‌کردند، اظهار می‌داشتند مطالب دستوری توضیح داده شده بر روی تخته را بهتر درک می‌کنند چون فرصت سؤال کردن هم‌زمان حین آموزش برای رفع مشکلات دستوری را دارند و مطابق با مشکل مطرح شده مثال‌های کاربردی مرتبط ارائه می‌شوند و

توضیحات حضوری استاد تأثیر بیشتری در یادگیری آنها دارد و به‌دلیل ارائه شدن مطالب در قالب پوشه‌های پی‌دی‌اف شده، قادر به درک مطالب دستوری و بالطبع حل تمرین‌ها نیستند و تمامی این مشکلات ناشی از ماهیت توضیحی-تحلیلی دستور زبان آلمانی است و برای آن دسته از دانشجویانی که هیچ‌گونه آشنایی با زبان آلمانی ندارند این نوع آموزش بسیار چالش برانگیز است. آموزش و تفهیم مقولات دستوری مثل صرف افعال به‌خصوص افعال بی-قاعده، جایگاه انواع لغات به‌خصوص در زبان نوشتاری، املا حروف زبان آلمانی و تلفظ صحیح آنها مستلزم انجام تمرین‌های مستمر ضمن آموزش است، متأسفانه بخش اعظمی از این تمرین‌ها به‌خاطر مشکلات فنی در ارتباط صوتی و کند بودن دانشجویان جدید در نگارش جملات آلمانی، امکان‌پذیر نبوده است. تعدادی از دانشجویان به‌خاطر نداشتن سیستم مناسب (بعضاً با گوشی همراه وارد کلاس می‌شوند) و امکانات کافی برای نوشتن پاسخ سوالات و حل تمرین‌ها (گفت و گو)، انگیزه مشارکت ندارند. در جامعه آماری این پژوهش ۴۰ دانشجوی زن و ۱۵ دانشجوی مرد با میانگین سنی ۳۰ سال شرکت داشتند و برگه‌های امتحانی پایان‌ترم آنها معیارسنجش توانایی آنها در درس دستور زبان آلمانی، زبان نوشتاری و ساختار جمله (دروس تخصصی ترم دوم و سوم) بود. در این گروه آماری فقط ۷ نفر از دانشجویان به زبان آلمانی آشنایی داشتند ۸۰٪ از دانشجویان تجربه یادگیری از راه دور نداشتند و سطح

آگاهی آنها به اطلاعات فناوری پایین بود. کمتر از ۱۰ درصد دانشجویان، زبان آلمانی را در مؤسسات زبان تازه تأسیس با معلمان کم تجربه در امر آموزش زبان، یاد گرفته بودند و تعداد بسیار کمی به طور خودآموزی زبان آلمانی را در سطح مقدماتی فرا گرفته بودند. ۷ نفر از ۴۰ دانشجویی که آشنایی با زبان آلمانی نداشتند با تلاش و پشتکار و مهارت‌های خودتنظیمی موفق به یادگیری زبان آلمانی در سطح خوب شدند، ۱۵ نفر از آنها در سطح متوسط و ۱۰ نفر در سطح ضعیف و ۸ نفر موفق به یادگیری مطالب آموزشی نشده‌اند. در سنوات عادی از تعدد ۴۰ الی ۵۰ دانشجوی پذیرفته شده حدود ۱۰ الی ۱۵ درصد موفق به قبولی در امتحان درس دستور پیش‌دانشگاهی (۱۰ واحدی) یا دروس پایه ترم یک نمی‌شدند و ملزم به گذراندن مجدد برخی از دروس بودند، درحالی که آمار دو سال اخیر حاکی از تفاوت قابل توجه در قبولی دانشجویان است؛ هیچ‌کدام از دانشجویان جامعه آماری این تحقیق در مواد

امتحانی دروس پیش‌دانشگاهی و ترم یک رد نشده‌اند، علت این امر می‌تواند در نحوه امتحان مجازی یا ارفاق استادان به خاطر مشکلات آموزشی در ترم‌های اول و دوم آموزش مجازی بوده باشد.

۶. پیشنهادها

هرچند استادان در سیستم آموزشی جدید نیز تلاش کرده‌اند به بهترین نحو مطالب درسی را به دانشجویان خود تفهیم کنند و در صدد حفظ کیفیت آموزشی بودند، اما نتایج حاصله در بُعد یاددهی و یادگیری - صرف نظر از چالش‌های اساسی -

حاکی از آن است که اجرای آموزش مجازی با کیفیت آسان نبوده و استادان در موفقیت یادگیری و آزمون‌های پایان‌ترم دانشجویان خود مردد هستند. از آنجایی که آموزش الکترونیکی زبان به هیچ وجه به معنای آموزش یک جانبه نکات دستوری یا تصحیح تلفظ واژگان نیست (حقانی ۱۳۸۳) و برای ارتقا مهارت‌های چهارگانه زبانی فعالیت‌های آموزشی زبان‌آموزان باید کنترل و تصحیح شود، بنابراین ارتقا کیفیت آموزش مجازی بستگی به امکانات دانشگاه، توانمندی استاد، امکانات تجهیزاتی استاد و دانشجو و همچنین تجربه و دانش استاد و دانشجو دارد و برای نایل شدن به این هدف ضروری است ابزار و امکانات آموزش مجازی ارتقا یابد. به منظور تدریس موفق در شرایط همه‌گیری و استفاده بهینه از عملکرد آموزش مجازی مراکز آموزش الکترونیکی دانشگاهی از جمله واحد مجازی دانشگاه آزاد، براساس یافته‌های آموزشی، پیشنهادهایی به شرح ذیل ارائه می‌گردد:

۱- ارتقا سیستم آموزش از راه دور و افزایش مهارت‌های آموزش غیرحضور و آموزش بیشتر برای استفاده بهینه از سیستم آموزش جدید در بحث طراحی و اجرا.

۲- فراهم نمودن زیرساخت‌ها و امکانات لازم سخت‌افزاری و نرم‌افزاری، (هرچند فراهم نمودن تجهیزات فنی به تنهایی برای تضمین موفقیت آموزش از راه دور کافی نیست).

۳- ساماندهی محدودیت اینترنت در نقاط مختلف کشور و رفع نابسامانی در پهنای باند، سرعت پایین اینترنت و قطعی‌های مکرر به خصوص در زمان اوج ساعات آموزشی.

۴- افزایش بازدهی آموزش مجازی با پشتیبانی و تشویق دانشجویان ضعیف‌تر که در صدد افزایش دانش علمی خود هستند و یا دانشجویانی که با مهارت‌های خودتنظیمی برای موفقیت هرچه بیشتر خود تلاش می‌کنند، با ارائه تمرین‌هایی که دانشجویان مبتدی و ضعیف‌تر را به استفاده هرچه بیشتر از آموخته‌های دانش زبانی برانگیزد.

۵- ایجاد تعامل دوسویه میان استادان و دانشجویان جهت شکل‌گیری فرایند یاددهی-یادگیری مطلوب و افزایش کیفیت یادگیری و ترغیب دانشجویان برای مشارکت در کلاس از طریق ارزیابی فعالیت‌های آموزشی طول ترم. در آموزش از راه دور از نظر فیزیکی یاددهنده و یادگیرنده در مکان‌های متفاوتی هستند و تعامل آنها با یکدیگر ملموس نیست (اونکر، گرمر، و کر ۲۰۲۰). به اعتقاد روسلر در کلاسهای مجازی و ویدئو کنفرانس‌ها تعامل ارتباط صوتی باید برای تمامی شرکت‌کنندگان مهیا باشد، زیرا لازمه فراگیری زبان

پیشرفت در کسب مهارت‌های تعاملی است. (هوشی و شوماخر ۲۰۲۱)

۶- ایجاد ارتباط بصری زنده بین استاد و دانشجو به منظور کنترل بر حضور و توجه دانشجویان به درس.

۷- در کلاس‌های مجازی ایجاد فضای تعامل گروهی مثبت و طراحی آگاهانه تبادل اجتماعی در درس‌های آنلاین از اهمیت بسزایی برخوردار هستند (کونکه ۲۰۲۰) کلاس‌های مجازی خوب در ایجاد تعاملات اجتماعی کوچک شکل می‌گیرند. فراهم نمودن ابزارهای ضروری برای برگزاری

کلاس‌های گفت‌و شنود و خواندن و یادگیری مکالمه و تمرین تلفظ، ارزیابی فعالیت گروهی دانشجویان زمینه مشارکت هر چه بیشتر آنها را فراهم می‌سازد.

۸- در کلاس‌های حضوری در درس گفت‌و شنود و کارگاه مهارت گفتاری دانشجویان موضوعات روزمره را در قالب گفتگوهای گروهی ارائه می‌دهند و این تعامل و فعالیت گروهی عملاً در آموزش مجازی حذف شده است. برای ارتقا زبان گفتاری و فعال کردن فرآیند یادگیری، دانشجویان می‌توانند موضوعات گفتاری را به صورت کار گروهی در پوشه‌های آماده شده یا ساختن پادکست در کلاس ارائه دهند. در این روش امکان آموختن از یکدیگر نیز امکان‌پذیر است و برای ارتقا زبان نوشتاری می‌توان دانشجویان را به تهیه دفتر یادداشت الکترونیک تشویق کرد.

۹- استفاده بهینه از سیستم مدیریت یادگیری (LMS / Learning Management System) برای آماده‌سازی و ساماندهی محتوای مواد درسی و فعال کردن عناصر یاددهی-یادگیری-انگیزشی با پردازش بیشتر مطالب از طریق مواد کمک آموزشی، تبادل نظر از طریق گفت و گو و سامانه‌های ویدئو کنفرانس، تشویق هرچه بیشتر دانشجویان به استفاده از منابع کمک آموزشی قابل دسترس در قالب‌های آموزشی مناسب با مواد درسی، حل تمرین‌های و انجام آزمون‌های ارائه شده در سامانه‌های آموزشی و به اشتراک گذاشتن آنها در ساعات درسی.

۱۰- یکی دیگر از چالش‌های اساسی آموزش از راه دور فقدان ارتباطات اجتماعی است. برای تشویق کارگروهی می‌توان یادگیرندگان را به توضیح موضوعات جدید و خواندن مطالب برای یکدیگر، حل تمرین‌ها و تصحیح یکدیگر و غیره برانگیخت (کاروته و همکاران ۲۰۲۱) ارائه کار، حل تمرین به صورت گروهی و لحاظ کردن امتیاز می‌تواند در اثربخشی آموزش مجازی ثمربخش باشد.

۱۱- اجرا یادگیری ترکیبی (Blended Learning/ Heybrid Learning) در مراکز آموزش دانشگاهی که تلفیق آموزش از راه دور و یادگیری سنتی است، دانشجو را ملزم به شرکت در بخشی از کلاسهای حضوری دانشگاه می‌کند.

۱۲- برقراری ارتباط دیداری استاد و دانشجو برای رفع اشکال در یک قالب آموزشی.

۱۳- برقراری سیستم پشتیبانی خوب.

۷. نتیجه گیری

شیوع همه‌گیری ویروس کرونا در دو سال اخیر فرصتی مناسب برای کسب تجربه آموزش در بستر الکترونیکی را برای جامعه دانشگاهی در سطح وسیع مهیا ساخت. در این پژوهش تلاش شد با بررسی چالش‌ها و مشکلات مطرح شده خصوصاً بررسی چالش‌های یادگیری دانشجویان ورودی جدید زبان آلمانی که شروع تحصیل آنها هم‌زمان با تغییر سیستم آموزش سنتی به آموزشی الکترونیکی بوده، به عوامل موثر در بهبود کیفیت مطلوب آموزش از راه دور و افزایش

میزان یادگیری دانشجویان پردازد. بزرگ‌ترین مشکل آموزش مجازی گروه آماری این پژوهش بحث عدم شکل‌گیری ارتباط بهینه بین استاد و دانشجو است و از آنجائی‌که یکی از مؤلفه‌های اصلی آموزش دروس زبان آلمانی تعامل (دائمی) بین معلم و متعلم از یک سو و متعلم با متعلم از سوی دیگر است، متأسفانه در آموزش از راه دور به‌خاطر فعال نبودن سیستم بصری و مشکل صوتی، ارتباط دو سویه استاد و دانشجو تضعیف شد و این نقصان در بازدهی کیفیت کلاس‌های مجازی بسیار تأثیرگذار بوده است. اگر در سیستم آموزش از راه دور امکان ارتباط صوتی و تصویری برای کلیه دروس به‌خصوص دروسی که بعد هم‌کنشی در آنها ضروری است، برقرار شود و هم‌زمان با انتقال دانش زبانی، سنجش دائمی مهارت‌های چهارگانه زبانی (خواندن، شنیدن، صحبت کردن و نوشتن) به‌طور مدام تحت کنترل مدرس باشد، نه تنها حس مشارکت و هم‌کنشی و بالطبع حس حضور در کلاس برای دانشجو پررنگ‌تر می‌شود، بلکه بازده آموزشی کلاسهای مجازی نیز به‌طور چشمگیری افزایش می‌یابد.

آموزش مجازی در ایران تا قبل از همه‌گیری ویروس کرونا و تعطیلی کلیه مراکز آموزشی به صورت جدی مطرح نبوده، و به دلیل نبود زیرساخت‌ها و امکانات لازم و فقدان مهارت‌های آموزش مجازی، در بحث طراحی و اجرا با چالش‌های اساسی روبه‌رو شده و موفقیت آن چشمگیر نبوده است (میرانی سرگزی و همکاران ۱۳۹۹) اما می‌توان تجربه دو سال آموزش مجازی در کل کشور را به‌عنوان فرصتی مناسب برای شناسایی ضعف‌ها، کمبودها و نقص‌های زیرساختی و رفع این

معضلات قلمداد کرد که رفع این چالش‌ها برای دست‌اندرکاران نظام‌آموزشی سازنده و تحول‌انگیز بوده و نقطه عطفی برای تداوم و ارتقای کیفیت‌بخش آموزش مجازی در آینده تلقی کرد. آموزش مجازی در صورت دسترسی به تمامی امکانات کاربردی و داشتن دانش و مهارت‌های لازم می‌تواند تحولی عظیم در آموزش به‌وجود بیاورد.

منابع

۱. باقری، محسن. (۱۳۹۹). گزارش آموزش مجازی دانشگاه اراک. نشریه علمی فرهنگی دانشگاه اراک. ۶ (۱۲)، ۳-۸
۲. سید نقوی، میرعلی. (۱۳۸۶). بررسی نگرش استادان و دانشجویان به یادگیری الکترونیکی: پیمایشی در دانشگاه‌های دارای آموزش الکترونیکی در ایران. پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، (۱۳) ۱، ۱۷۶-۱۵۷.
۳. جهانیان، رمضان، اعتبار، شکوفه. (۱۳۹۱). ارزیابی وضعیت آموزش مجازی در مراکز آموزش الکترونیکی دانشگاه تهران. فصلنامه فناوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی، (۲) ۴، ۶۵-۵۳
۴. چهکندی، فاطمه. (۱۳۹۹). همه‌گیری آنلاین: بررسی چالش‌های استادان زبان انگلیسی دانشگاه بیرجند در طراحی و اجرای آموزش مجازی در زمان همه‌گیری بیماری کوید-۱۹. پژوهش‌های زبان شناختی در زبان‌های خارجی، (۱۰) ۴، ۷۰۶-۷۲۱
۵. حاجی زاده، انور و همکاران. (۱۴۰۰). تحلیل فرصت‌ها و چالش‌های آموزش مجازی در دوران کرونا: رهیافت توسعه آموزش مجازی در پسا کرونا. فصلنامه علمی تدریس پژوهی، (۹) ۱، ۲۰۴-۱۷۴
۶. حقانی، نادر. (۱۳۸۳). قابلیت‌های بستر الکترونیکی در آموزش (زبان). پژوهش‌های زبان خارجی. ۱۸، ۳۹-۵۰
۷. حدادی، حسین، صدری، ندا. (۱۳۹۹). بررسی مقایسه‌ای روش تدریس معلم‌محور و روش تدریس متعلم‌محور در آموزش دستور زبان آلمانی به‌عنوان زبان خارجی. پژوهش‌های زبان شناختی در زبان‌های خارجی، (۱۰) ۴، ۷۲۲-۷۳۳
۸. قراری، محمد و همکاران. (۱۳۹۹). بررسی آسیب‌های و چالش‌های شیوع بیماری کرونا بر آموزش. مجله اپیدمیولوژی ایران، (۱۶) ۵، ۲۰۴-۱۷۴.
۹. میرانی سرگزی، نرگس و همکاران. (۱۳۹۹). کرونا و چالش‌های آموزش مجازی در ایران (۷۶). دومین کنفرانس روان‌شناسی، علوم تربیتی، علوم اجتماعی و مشاوره، <https://civilica.com/doc/1114018>
10. Fickermann, Detlef, Edelstein, Benjamin (2020). Langsam vermisse ich die Schule.... Schule während und nach der Corona-Pandemie. *Zeitschrift für Erziehungswissenschaft, Bildungspolitik und pädagogische Praxis*. Herausgegeben von der Gewerkschaft Erziehung und Wissenschaft. 16. Beiheft, 10-33

auf die Herausforderungen aus der Sicht von Unterrichts- und Instruktionsforschung, 601-627 <https://doi.org/10.1007/s42010-020-00088-2>

19. Wallimann-Helmer, Ivo. (2012). Der Grundsatz der Chancengleichheit in der UN-Behindertenrechtskonvention. In I. Wallimann-Helmer (Hrsg.), Chancengleichheit und "Behinderung" im Bildungswesen (S. 7–23.). Freiburg: Verlag Karl Alber.

11. Garrote, Ariana & Kollegen (2021). Fernunterricht während der Coronavirus-Pandemie Analyse von Herausforderungen und Gelingensbedingungen, 4-89. <https://irf.fhnw.ch/handle/11654/32306>

12. Heyd, Gertraude (1991). Deutsch Lehren, Grundwissen für den Unterricht in Deutsch als Fremdsprache. Verlag Moriz.

13. Hoshii, M., Schumacher, N. (2021). Interaktionale Kompetenz als Lernziel für Lernende und Lehrende des Deutschen als Fremdsprache* Einblicke in kollaboratives Lernen per Videokonferenz. *Zeitschrift für Interaktionsforschung in DaFZ*, Band 1, Heft 1, S. 14-33

14. Kuhnecke, Anke (2020). Methoden für das Unterrichtsgespräch im Fremdsprachenunterricht <https://www.telc.net/nc/verlagsprogramm/ueber-telc/daf-wissensportal/didaktik/unterrichtsgespraech.html>

15. Tomasik, M.J., Helbling, L. A., & Moser, U. (2020). Educational gains of in-person vs. distance learning in primary and secondary schools: A natural experiment during the COVID-19 pandemic school closures in Switzerland. *International Journal of Psychology*. <https://doi.org/10.1002/ijop.12728>

16. Storch, Gübter (1990). Deutsch als Fremdsprache: eine Didaktik; theoretische Grundlagen und praktische Unterrichtsgestaltung. UTB Verlag.

17. Unger, Valentin und Kollegen (2020). Unterricht während der Corona-Pandemie Ein Vergleich von Schülereinschätzungen aus Baden-Württemberg und Nordrhein-Westfalen im Kontext sozialer Heterogenität. *PFLB Zeitschrift für Schul- und Professionsentwicklung* 84-99

18. Voss, Thamar, Wittwer, Jörg (2020). Unterricht in Zeiten von Corona: Ein Blick